

Schillerová: Daně zvyšovat nebudeme

Rozhovor s Alenou Schillerovou, ministryní financí

Zdroj: denikn.cz | Datum vydání: 03.11.2019 | Rubrika: Česko | Autor: Jan Pavec

Sněmovna dosud neschválila daňový balíček, s nímž už počítáte ve státním rozpočtu. Na tiskové konferenci jste řekla, že pokud se nestihne přijmout, ovlivní to některé náklady. Které konkrétně?

To se nedá říct, protože peníze nemají mašličky. Opozice hraje o to, aby zdanění rezerv pojišťoven nenabýlo účinnosti k 1. lednu 2020. Oni ale dobře vědí, že ten balíček stejně jednoho krásného dne projde, protože koaliční vláda v tomto jasně deklarovala svornost.

Svornost nebyla. Poslanci ČSSD podpořili i pozměňovací návrhy, které prošly rozpočtovým výborem. Vy jste jim pohrozila, že by to znamenalo vypovězení koaliční smlouvy.

Vnímala jsem to jako nedorozumění, které jsme si na koaliční radě vyjasnili. Týkalo se zejména podpory pozměňovacího návrhu, který vyjímal z tvorby rezerv životní pojištění. Vyjasnili jsme si to a na koaliční radě sociální demokraté podporu vládního balíčku jasně deklarovali. I komunisté deklarovali podporu, takže my ten balíček rozhodně prosadíme. Teď se hraje o datum účinnosti.

Takže nepočítáte s možností, že by balíček neprošel, a nemáte plán B pro situaci, že byste dodatečné příjmy neměli?

Plán B se vždycky řeší, až když jsou věci na stole. Tady je ale spousta neznámých.

Proč jste ke zdanění rezerv pojišťoven přistoupili právě teď, a ne před dvěma nebo třemi lety?

Byl to požadavek našeho koaličního partnera, jeden z jejich požadavků pro uzavření koaliční smlouvy. Chtěli bankovní daň, kterou jsme nechtěli my, a dohodli jsme se na změně této výjimky, která je tu dvacet let a nebyla nikdy politická vůle ji zrušit.

Pojišťovny reagují velmi podobně jako bankovní sektor na návrh bankovní daně, tedy že se dodanění promítne do cen pro klienty.

To je velmi neseriózní.

Ale tohle říkají pojišťovny. A není to tedy dvojitý metr, když to berete na zřetel u bank, ale u pojišťoven na tento argument neslyšíte?

Není to dvojitý metr, protože jsou to jablka a hrušky. Argument by byl platný, kdyby se jednalo o sektorovou daň. Ostatně stejný argument používám, když obhajuji stanovisko proti bankovní dani. Ale my nezavádíme pojišťovnickou daň. Pojistky jsou uzavřeny a oni si z toho namodelovali rezervy. To je v pořádku, musí si utvořit rezervy na škody, ale proč jsou uznatelné pro snížení základu daně? To není vůbec důvod zvedat pojistky. Chceme jenom, aby si upravili základ daně a zaplatili daň, u níž stejně musí počítat s tím, že ji jednou zaplatí.

Takže nevěříte, že by to pojišťovny mohly zahrnout do svých cen.

Bylo by to z jejich strany velice neseriózní. Já pak řeknu, ať se někdo podívá na poplatky, které si pojišťovny účtují, a ať se podívá na provize zprostředkovatelů. To jsou astronomické částky, ať si je tedy sníží. To nejsou žádné moje spekulace, víte dobře, že do mého resortu patří i nezávislý finanční arbitr, který tyto konkrétní případy řeší.

Klient pojišťovny například uzavřel životní pojištění do roku 2051, ročně platil 20 400 korun, pojistná smlouva byla ukončena po dvou letech trvání dohodou na základě požadavků klienta, který zaplatil celkem 40 800, přičemž jako odkupné obdržel 2278 korun. Finanční arbitryně ale řeší i další případy.

Tam musí pojišťovna hledat rezervy, a ne vyhrožovat zdražením pojistného. My narovnááme podnikatelské prostředí a rušíme neodůvodnitelnou, selektivní daňovou výjimku pro jeden sektor, která byla vylobbovaná před dvaceti lety.

Před zdaněním rezerv ale varovala Česká národní banka.

Česká národní banka pouze upozornila na to, že pojišťovny budou muset udržet kapitálovou soběstačnost, kterou ona zkoumá. Tu někdy technickými rezervami doplňovaly a mohlo by tam tohle riziko nastat. Ale nepovažuje tu úpravu za naprosto nemožnou.

Sama jste uznala, že by opoziční poslanci přestali dělat obstrukce, pokud byste z daňového balíčku rezervy pojišťoven vyňala. A říkali mi, že by to nechali projít, kdybyste přijala pozměňovací návrhy, které podpořil i rozpočtový výbor. Nad tím neuvažujete?

Musíte se samozřejmě bavit se všemi stranami ve Sněmovně. Jsem připravená podpořit zdanění výher nad milion korun, s tím nemám problém.

Pak je tam návrh, aby plynové kotelny v domech zůstaly nadále osvobozené od daně.

To nepodpořím, protože je to selektivní daňová výjimka. Přesto jsem připravená, že ten pozměňovací návrh projde, a nemám s tím větší problém, je to asi 100 milionů.

Mně šlo spíš o to, jestli nechcete udělat ústupek opozici, aby daňový balíček prošel.

Nevím jaký ústupek. Jsou ústupky, které udělat můžete, jiné jsou ale principiální a udělat je nemůžete.

Máte nějaký termín, dokdy musí být balíček schválený? Je na něj navázané třeba zvýšení rodičovského příspěvku. A pokud by přece jenom ke schválení nedošlo, rodičovský příspěvek by se k 1. lednu nezvýšil?

Mimořádná schůze, která probíhá, má dva body a oba jsou pro nás velice důležité. I proto jsme ji prosadili. Prvním bodem je daňový balíček na rok 2020 a druhým bodem je rodičovský příspěvek. Svázali jsme je k sobě, protože rodičovský příspěvek zvedáme po osmi letech o 80 tisíc.

Na druhou stranu, když vezmete v úvahu inflaci, je to vlastně méně než tehdy.

Tohle nemám ráda. Nejvíc se mi líbí názory, že za Kalouska lidé brali v přepočtu na HDP větší důchody.

Nemáte ráda přepočet na HDP?

Mám, ale musí být seriózní. Tohle je přepočet důchodů vůči průměrné mzdě. Vůči průměrné mzdě byly důchody vyšší, než jsou dnes, ale průměrná mzda nám vzrostla o 45 procent. Ale to se dostávám jinam. Je báječné, že se nám daří zvýšit rodičovský příspěvek z 220 tisíc na 300 tisíc. Jsme národ, který bude pořád naříkat a pořád se nám to bude zdát málo. Zase si vezměte, že máme nejdelší mateřskou v Evropě. Máme čtyři roky, v žádné zemi Evropské unie tak dlouhá mateřská není. A my chceme, aby naši mladí lidé měli děti, chceme 2,1 dítěte na matku.

Chválíte čtyřletou mateřskou, ale nebylo by pro matky lepší, aby mohly pracovat a mít větší flexibilitu?

Určitě. Když se do toho zákona podíváte, mění se tam doba na čerpání rodičovského příspěvku, kdy jej matky budou moct pobírat a zároveň chodit do práce. S ministryní práce a sociálních věcí jsme se dohodly, že v zákoně tu lhůtu zdvojnásobíme. Rodičovský příspěvek je pro rodiče, kteří celý den pečují o dítě, ale současně jim umožňujeme strávit nějakou dobu v práci.

Nebylo by lepší rodičovský příspěvek valorizovat?

Valorizace zní hezky, ale musíte ji navázat na něco, co má reálný podklad. Můžete ji navázat na průměrnou mzdu nebo na růst HDP. Můžete se ale dostat i k tomu, že když se ekonomice nebude dařit, valorizace bude nízká.

Pro ministerstvo financí to může být lepší, může si dopředu plánovat rozpočty.

Neříkám, že ne, ale není to všespásné.

Máte tedy termín, do něž musíte daňový balíček schválit?

Musím počítat s tím, že Senát má třicet dnů a že tu lhůtu využije beze zbytku celou, pak to vrátí a musí být ještě nějaký prostor na přehlasování. Takže máme ještě dva týdny.

Když se tedy to do 14 dnů neschválí, rodičovský příspěvek se nezvýší?

Nestihla by se účinnost k 1. lednu.

Opozice ale říká, že má připravené argumenty až do konce listopadu.

Uvidíme, nepředjímejme. Ale podle mě by si jednací řád Poslanecké sněmovny zasloužil novelizaci, protože třetí čtení už by nemělo být o diskusi.

Ale ve třetím čtení se diskutují pozměňovací návrhy.

Ano, ale když si to poslechnete, pozměňovací návrhy se tam nediskutují. Vystoupení některých poslanců jsem slyšela třeba už potřetí. Pořád to samé. Řešila se celá řada témat, která vůbec nesouvisí s daňovým balíčkem. Třetí čtení by mělo sloužit ke komentování pozměňovacích návrhů.

Zvýšení spotřební daně na alkohol obhajujete bojem se závislostmi. Zároveň ale snižujete DPH na točené pivo. Není to tedy jen zástěrka pro zvýšení daní?

Byla jsem velmi osočovaná, že se vymlouváme na zdraví. Není to tak. Ministr zdravotnictví Adam Vojtěch s tou argumentací vystoupil několikrát. Byl za mnou už několikrát s návrhem na zvýšení spotřebních daní. V balíčku na rok 2019 jsem to odmítala, jeho argumenty jsou ale silné. V tvrdém alkoholu ročně spotřebujeme 12 litrů čistého lihu na osobu včetně kojenců a cizinců.

Pokud vám jde o boj s alkoholismem, proč nezvýšíte spotřební daň na pivo? Protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil říká, že to opatření je takto bezzubé.

Za deset let jsme nezvýšili spotřební daň na tvrdý alkohol ani o korunu, přestože průměrná mzda vzrostla téměř o 45 procent. Pan ministr Vojtěch chtěl, abych zvýšila i spotřební daň na pivo a na víno. Ale já jsem řekla ne. Tady hleďte viníka. Kdybychom zavedli spotřební daň na víno, absolutně znevýhodníme naše vinaře.

Takhle znevýhodníte naše likérníky.

To je prostě velký rozdíl. Daň na tiché víno má jen Polsko. Byli bychom druhá země, která spotřební daň zavede.

Není zdraví občanů přednější než zájmy vinařů?

V podstatě ten byznys zničíte. Je to základní komodita naší republiky. Vezměte si, že by každý malý vinař musel vést daňový sklad, zvedli bychom mu administrativu. Prostě jsem řekla, že to na víno nezavedu. Co se týče piva, DPH jsme snížili už při zavádění EET. To nezvedne dostupnost piva, ponechá si to hospodský. My to vnímáme jako kompenzaci za EET.

Jak to tedy budete kompenzovat ostatním? Není to zvýhodnění restaurátérů?

Ano. Zvýhodňujeme je, protože jsme jim zavedli EET v první vlně. Proto jim zavedeme sníženou daň na pivo. Chceme, aby si to nechali malé venkovské hospody, jim chceme pomoci.

Když říkáte, že chcete bojovat proti alkoholismu, zvýšení spotřební daně na pivo by nepomohlo?

Nemůžeme to najednou napálit, abychom tady měli extrémně jinou spotřební daň oproti jiným zemím, protože tím pádem by se sem mohl dovážet levnější alkohol.

České pivo je ale jedno z nejlevnějších v Evropě.

Ale pokud jde o spotřební daň, například Německo ji má pořád ještě o něco nižší než my.

Ale nám jde o cenu, ne o spotřební daň.

Koncová cena není naše věc, my neregulujeme cenu.

U tvrdého alkoholu argumentujete zdravím a v dalších segmentech argumentujete zájmy vinařů a pivovarníků.

To je spor mezi ministrem zdravotnictví a ministryní financí. Já jsem to prostě odmítla.

Není pak alibismus tvrdit, že chcete bojovat za zdraví občanů, když zvyšujete spotřební daň na líh?

Naopak. Čistý líh máte ve finále v každém alkoholu.

Ale člověk, který pije tvrdý alkohol, prostě přejde na pivo nebo víno.

Není to úplně pravda. I ministr zdravotnictví mluví o tom, že největší riziko je u tvrdého alkoholu. Je mnohem vyšší než u požívání piva nebo vína. To ale nebyl ten důvod. Já jsem to odmítla z těchto ekonomických příčin. Samozřejmě to může mít vývoj. Ale co se týče této vlády, my navýšení u piva nebo vína nenavrhneme.

V programovém prohlášení stojí, že nebudete zvyšovat daňové zatížení. Můžeme vám věřit, že na základě nějaké jiné kapitoly programového prohlášení, tady to byl boj s alkoholismem, nebudete zvyšovat další daně?

Když se podíváte do vládního prohlášení, najdete tam, že budeme bojovat se závislostmi.

Ale nenajdeme tam zvyšování daní.

Podívejte se do analýz OECD, podívejte se do analýz Světové zdravotnické organizace. Dospívají k tomu, že jedno z nejúčinnějších opatření v boji se závislostmi je právě zvýšení spotřebních daní.

Když se vrátíme k té otázce, můžeme od vás čekat další zvyšování daní?

Ne.

Se sociální demokracií stále opakujete, že je potřeba udělat revizi sociálních dávek. Proč na tom tolik trváte, když většinu výdajů tvoří důchody, a ne samotné nepojistné sociální dávky? Náklady na ně dosahují 72 miliard – tato částka se za pět let nominálně prakticky nezvýšila a podíl na HDP klesá. Není to vlastně celé spíše populistická hra na voliče, kteří na téma údajného zneužívání sociálních dávek mohou slyšet?

Zneužívání sociálního systému je objektivní problém, před kterým nemůže vláda zavírat oči a tvářit se, že je vše v pořádku. Není. Na začátku každé významné reformy by mělo být důkladné zhodnocení současného stavu a vzhledem k tomu, že ze strany resortu sociálních věcí se v posledních měsících doslova roztrhl pytel s nápady na nové dávky a podpory, je požadavek na revizi současného stavu nezbytný. Jako strážkyně státní kasy z něj nemohu ustoupit ani o píď.

Vraťme se k rozpočtu. Není vaše prognóza na příjmy pro příští rok moc optimistická? Německo zpomaluje, naše ekonomiky jsou těsně svázané, někteří dodavatelé automobilového průmyslu začínají propouštět, sami to přiznávají. I na Výboru pro rozpočtové prognózy se řešilo, že nebere v úvahu vnější vlivy.

Ne. My děláme několikrát ročně makroekonomickou prognózu. Na jejím základě odhadneme příjmy. A pak jde tým mých expertů před tým expertů, který se jmenuje Výbor pro rozpočtové prognózy, ten to posoudí a vydává stanovisko.

Nemusíme se bavit o procesu. Mně jde o to, jestli opravdu očekáváte, že Česko do roku 2022 udrží růst HDP nad dvěma procenta ve chvíli, kdy se náš hlavní obchodní partner pohybuje na hraně recese? Nechtěla jsem se bavit o procesu. Ten výbor opakovaně konstatoval, že naše prognóza i odhad příjmů jsou realistické.

Pro to hodnocení hlasovali čtyři z osmi členů výboru.

To já nevím, ale to je jedno. Výbor řekl, že je realistická. Nemám samozřejmě věšteckou kouli.

Nějaké zpomalení už ale vidíme.

To bezesporu. Byla jsem jedna z prvních, kdo to připustil. Na příští rok odhadujeme růst 2,2 procenta HDP, což už je lehce pod průměrem. Máte pravdu, že zpomalení ekonomiky je způsobené vnějšími vlivy. Zpomalením Německa, které je rychlejší, než jsme čekali. Je způsobené i tím, že není stanovené datum odchodu Velké Británie z Evropské unie. To vyvolává určitou nejistotu, s níž musíme počítat. Pak samozřejmě počítáme s tím, že se stabilizuje americko-čínská celní válka.

Když vyjmenováváte všechna rizika, je v návrhu státního rozpočtu namístě takové zvyšování příjmů a výdajů?

Příjmy jsou odhadnuté realisticky.

Ale sama říkáte, že nemáte věšteckou kouli.

Příjmy jsme nějak odhadli a tomu jsme přizpůsobili výdaje. Schodek jsem naplánovala na 40 miliard, což je mimochodem 0,7 procenta HDP. To jsou všechno reálné věci. Snižovat v plánu schodek a podseknout zpomalující se ekonomiku bych považovala za nezodpovědné.

Proti vašemu původnímu návrhu z června dostala ministerstva o 17,5 miliardy navíc. Deficit ale zůstal stejný. Zdůvodnění ministerstva bylo, že zohledňujete lepší inkaso při výběru sociálního pojištění. Proč jste to nezohlednili předtím? Nemuseli jste kvůli dosažení určitého deficitu upravit odhad příjmů?

Nemohu odhadnout příjmy tak, že se podívám z okna. Před Výborem pro rozpočtové prognózy to musíme obhájit. Když jsem v dubnu připravovala předběžný rozpočet, vycházela jsem z nějakého odhadu růstu platů v ekonomice. Od toho se odvíjí i pojistné. To vždy v letním rozpočtu zpřesníte.

Když jsme u platů. Pokud se člověk podívá na inkasa daní z příjmů v letech 2015 a 2018, zásadně se rozevírají nůžky mezi inkasem daně z příjmu fyzických a právnických osob. V roce 2015 to byl rozdíl sedmi miliard a loni 46. A to v době, kdy ekonomika roste. Neutíkají vám tam daně od firem? Není problém, že daňovou zátěž nesou výrazně více lidé než firmy?

Je to logické, podívejte se, jak nám vzrostly mzdy. Je to důsledek nejnižší zaměstnanosti v Evropské unii, kdy firmy prostě musí zvedat mzdy. Tím pádem je to na úkor jejich zisku. Daň od nich nám roste, ale pomaleji.

Nemůže to být důsledek daňové optimalizace?

To se nedá vyloučit, děje se to. Ale pokud se o to budete zajímat hlouběji, jsme neaktivnější země Evropské unie v implementaci všech opatření, která souvisí s agresivním daňovým plánováním. Zavedli jsme i celou řadu vnitrostátních opatření. Subjekty, které mají spojené osoby, musí fakturaci mezi těmito osobami vykazovat. Díky tomu finanční správa doměřila několik miliard. Letos musí korporace, které si vyplácející dividendy, vyplnit, do které země a kolik si vyplatily. A finanční úřad bude kontrolovat, jestli je dividenda skutečně ze zdaněného zisku. Všechna systémová opatření máme nastavená. Nemyslím si, že to je v České republice zásadní problém.

Jak hodnotíte zavedení slev na jízděném pro důchodce a studenty, za které stát zaplatil dopravcům na dorovnání 5,6 miliardy? Ministerstvo nyní zvažuje zastropování cen jízdének.

Jako ministryně financí jsem v médiích opakovaně řekla, že jsem z tohoto opatření neměla radost.

Kdo s tím opatřením přišel?

Bylo to opatření, s nímž přišlo hnutí ANO, byl to podle mě premiér.

Nešlo to od lidí z marketingového oddělení hnutí ANO?

Ne. Andrej Babiš je silná osobnost, dělám s ním několik let, jsem s ním každý den.

Naslouchá ale lidem kolem sebe.

Určitě naslouchá všem, kteří ho zaujmou nějakým názorem. Ale rozhodně není člověk, kterého by mohlo řídit jakékoliv marketingové oddělení. On má hodně silný názor. Myslím, že to byl jeho nápad, ale už vám to historicky neřeknu.

Je to výdaj téměř šesti miliard, to žádného ministra financí nemůže potěšit. Ale bylo to politické rozhodnutí, máme to ve vládním prohlášení, já jsem součástí vlády a musím to respektovat. Jako ministryně financí mám roli stabilizátora ekonomiky. Když už jsme to jednou zavedli, jsem odpůrce toho, abychom to zase splašeně rušili.

Není to ale velké ohnutí trhu, když dopravci dostávají takovou podporu od státu?

Toto opatření má i sociální dopad. Abyste mohl vyhodnotit dopady takového opatření, musíte to nechat chvíli být.

Rok nestačí?

Doba rozhodná pro nějakou analýzu je rok, což je zhruba teď. Předpokládám, že si tu analýzu uděláme. Určitě ne do konce roku, teď mám jiné starosti. Určitě si ale s panem ministrem dopravy sedneme. Zatím je politická vůle slevy zachovat. Jsem ale zaskočená z reakcí lidí, hlavně seniorů. Jejich reakce je velmi pozitivní.

Studenti využívají toho, že nebydlí tolik v Praze, více jezdí. Využívají levného jízdného, tím pádem tu neplatí drahé bydlení, a kapacity se zde uvolní pro lidi, kteří tu trvale žijí. To jsou efekty, které musíme v analýze zhodnotit.

Co říkáte na červnové rozsudky ve věci společnosti FAU, která uspěla se čtyřmi žalobami vůči státu? Necítíte odpovědnost vůči firmě, která kvůli krokům státu nakonec skončila v konkurzu?

Nemůžu se dostat do daňového spisu, abych to posoudila. Nemohu zkoumat, do jaké míry tam bylo zavinění, do jaké míry si neplnili své povinnosti, do jaké míry byl zásah přiměřený.

Můžete se podívat na rozhodnutí soudu.

To jsem samozřejmě viděla. Ale máme zákonnou úpravu, podle níž mohou firmy postupovat. Máme tu zákon, který řeší náhrady způsobené nesprávným úředním postupem.

To už tu firmu nespasí.

Jak nespasí. Necht' si každý střeží svá práva. Subjekt se bránil soudní cestou a nějaká pochybení finanční správy tam konstatovaná byla. Necht' se brání dál, co se týče náhrady škody. Bylo to velmi zmedializované.

Vzhledem k nahrávkám premiéra Andreje Babiše není divu.

K tomu se nebudu vyjadřovat. Já jsem u ničeho takového nebyla a nevím, jestli jsou ty nahrávky autentické.

Vraťme se k té otázce. Odpovědnost za tu společnost, byť nepřímou, necítíte?

Určitě ne. Je to plně v kompetenci finanční správy. V žádném případě z žádného svého místa do toho nemůžu zasahovat. Finanční správa se oddělila od ministerstva financí v roce 2013, to byl správný počín – jediný počín, za který jsem pochválila Miroslava Kalouska.

Odsuzujete slova místopředsedy KSČM Stanislava Grospiče, který řekl, že okupace v roce 1968 nebyla okupací a že většina obětí zemřela na následky dopravních nehod?

Já jsem ten výrok nikdy neslyšela.

A pokud je autentický?

Tak se s ním samozřejmě nedá souhlasit.

Nevadí vám, že se od toho komunistická strana nedistancovala?

Celý život se držím toho, že nekomentuji zprostředkované výroky. Pak zjistím, že vůbec nebyly řečeny. Okupace v šedesátém osmém byla okupací. Kdo se od toho distancoval, nebo nedistancoval, to skutečně nevím.

Je vhodné, aby vládu podporovala strana, která podobné výroky odmítá odsoudit?

Netlačte mě do tohoto výroku. Byli jsme v situaci, v jaké jsme byli. Pokud jsme této zemi měli zajistit vládu a koaliční potenciál nebyl, kam jsme měli zemi uvrhnout? Měly být další volby, které by dopadly obdobně? Nebo by tu byla nestabilita? Raději budu jednat o podmínkách podpory našeho rozpočtu, který nesouvisí se žádnou ideologií. To jsou naprosto reálné podmínky pro to, aby tato země fungovala. Zvolili jsme cestu, která je podle mě nejlepší.

O vás se v hnutí ANO hovoří jako o možné kandidátce na prezidentku. Máte takové ambice?

Opravdu? Takové ambice nemám. Pro mě je nejdůležitější, abychom dotáhli do konce všechny projekty a opatření, které jsme s kolegy na ministerstvu financí připravili nebo připravujeme. Ale pokud voliči naši snahu ocení a já budu mít příležitost ve funkci ministryně financí pokračovat, budu moc ráda.